

IZ INOSTRANIH ARMIIJA

VESTI IZ NATO-a

AMERIČKE BAZE U ŠPANIJI

Čitavo snabdevanje američkih baza u Španiji preneto je na logistički centar kod San Pabla, oko 15 km od Sevilje. Sada se već upotrebljava poletna staza dužine oko 2.000 m i rampe, dok ostatak baze verovatno neće biti gotov pre 1958.

Kod Rote, blizu Kadisa, radi se baza za pomorsku avijaciju, dok su za Komandu strategiskog vazduhoplovstva već izgrađene baze kod Moron de la Frontera — oko 38 km od Sevilje, Torehon de Ardos — u okolini Madrida i Sanhurho — u blizini Saragose.

(*Military Review*, decembar 1956)

STANDARDIZACIJA MATERIJALA NATO-a

Posle sedam godina postojanja NATO-a došlo je, najzad, do utvrđivanja određene homogenosti ratnog materijala u njemu. No, ovo se u prvom redu odnosi na vojnu pomoć SAD.

Napori za standardizaciju imaju za cilj:

- jedinstveno naoružanje i opremu koji će olakšati popunu i snabdevanje;
- racionalno iskorišćenje proizvodnih mogućnosti unutar celokupne sfere NATO-a i
- smanjenje izdataka.

Ovim stremljenjima se suprotstavljaju tri kategorije veoma ozbiljnih smetnji:

- moralni i psihološki faktor (naprimer, raspoloženje vojnika koji treba iznenada da budu naoružani stranom puškom, itd.);
- obziri vojnih tajni, koji ograničavaju ili u potpunosti zabranjuju razmenu informacija;
- razlozi tehničke prirode: u svakoj zemlji nacionalne potrebe imaju savim određenu strukturu. Pored toga, u svakoj od njih takođe postoji određeni standard tehničkog i tehnološkog karaktera. Treba uzeti za primer mere: negde su one metarskog, a negde anglosaksonskog sistema. Povećanim brojem preračunavanja (konverzija) stvar se samo otežava. Isto tako, način na koji se izrađuju planovi, opitni metodi i kontrola su različiti; najzad,
- finansijski problemi.

Svi ovi faktori ograničavaju mogućnosti izjednačenja. Gde treba stvar učvrstiti? U prvom redu treba da budu zamenjene one stvari koje će biti upotrebljavane na bojnem polju. Ovo se, pre svega, odnosi na municiju; tu je Francuzima uspelo da otklone prepreke i da pomoću zamene cevi ili pojedinih delova oružja pređu sa dosadašnje municije od 7,5 mm na jedinstveni kalibar od 7,62 mm.

Standardizacija čini izvestan napredak, ali ide sporim tempom.

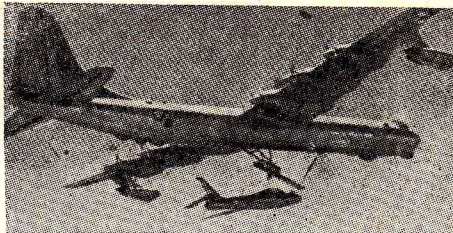
(*Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift*, decembar 1956)

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

SPREGA LOVACA I MATIČNOG AVIONA U VAZDUHU

Prema projektu *FICON* (*Fighter conveyer*) vazduhoplovstva SAD, lovački avioni će biti smešteni u prostor za bombe velikih bombardera, a pušćaće se u dejstvo i ponovo povlačiti na matični avion — bez spuštanja na zemlju. Zasada su za ovaj projekat adaptirani avioni *GRB-36*, kao nosači, a lovci *Thunderjet*, kao prefabrikovani *RF-84F*.

Sistem treba da omogući zamejivanje pilota i popunu municije u toku leta aviona.

(*Military Review*, decembar 1956)

ORUĐE SA REKORDNOM BRZINOM GAĐANJA

KoV, vazduhoplovstvo SAD i kompanija *General Electric* zajednički su prikazali javnosti oruđe sa najvećom brzinom gađanja.

Projektili oruđa lete tako fantastičnom učestanošću da je ovo oruđe praktično primenjeno samo kod najbržih američkih aviona za odbranu od tuđih aviona, tj. na dejstvo koje traje svega 1—2 sekunde. Duže gađanje bi iscrplo racionalne mogućnosti popune municijom. U ovoj ograničenoj, ali kritično važnoj ulozi, novo oruđe, nazvano *Vulcan*, nema premea. Otkako su avioni dostigli nadzvučne brzine, postavio se problem njihovog opremanja takvim oruđem koje bi bilo u stanju da dejstvuje u najsitnijoj jedinici vremena — dok se protivnički nadzvučni avion nalazi u njegovom doletu.

Gađanje je bilo isuviše sporo. Američki piloti u Koreji su se žalili na brzinu vatrenog dejstva. Njihovi brzometni mitraljezi su izbacivali isuviše mali projektil da bi im dejstvo bilo smrtonosno, dok je top 20 mm dejstvovao toliko sporo da mu pogoci uopšte nisu bili sigurni.

Vulcan, na kome su vojni i civilni stručnjaci radili još od 1946, pretstavlja odgovor na gornje nedostatke. On gađa mnogo većom brzinom nego pomenuti mitraljez i na mnogo većem otstojanju, a u isto vreme izbacuje probojno ili zapaljivo eksplozivno zrno od 20 mm. Na taj način ako se oruđe pravilno koristi, ono treba da pogodi sve što naiđe u sferu njegovog dometa i tako obori svaki protivnički avion.

Oruđe je konstruisano na bazi razvoja koncepcije *Gatling-a*, koji je bio patentiran još 1862 i koji je dejstvovao na principu naizmenične upotrebe 6 cevi koje su bile paralelno učvršćene i okretale se kao cilindar. Sada se ova rotacija izvodi pomoću električne ili hidraulične energije i to brzinom kojom radi motor.

Glavna prednost ovog rotacionog dejstva leži u tome što, dok je postignuta velika brzina vatre, habanje na svakoj pojedinoj cevi pretstavlja samo jednu šestinu ukupnog habanja. Pored toga, glavnu teškoću, koju kod jednocevnih oruđa pretstavlja zagrevanje koje ova oruđa ubrzo stavlja privremeno van dejstva, novo oruđe nema. Najzad, smanjenjem vibracije i trzanja postignuta je bolja stabilnost. Korozija je manja no kod oruđa koja dejstvuju pomoću barutnih gasova. U celini, sastavni delovi oruđa su dugotrajni.

Tačna granica brzine gađanja *Vulcan-a* nije objavljena. Ustvari, njegova brzina je promenljiva i određuje je snaga upotrebljenog motora, koja opet zavisi od težine i volumena samog motora — prema uslovima konstrukcije aviona.

Zbog prevelike brzine gađanja, ovo oruđe se ne predviđa za pešadiju, pošto bi prouzrokovalo ogroman problem popune municijom.

(U. S. Naval Institute Proceedings, novembar 1956)

VOĐENA RAKETA VADZUH-VAZDUH

Posle iscrpnih opita, američko vazduhoplovstvo je usvojilo mornaričku vođenu raketu vazduh-vazduh pod nazivom *Sidewinder*.

Ta jevtina raketa (košta manje od 1.000 dolara) kalibra je oko 13 sm, a vođena je pomoću infracrvenog kontrolnog sistema koji je usmeren na topao motor aviona — mete.

Prema postojećim podacima, raketa je daleko jevtinija od *Falcon*-a, koja je u upotrebi na nekim borbenim avionima.

(*Military Review*, decembar 1956)

AMERIČKI NUKLEARNI ODBRANBENI SISTEM

Nuklearni odbranbeni sistem za vazdušne baze, veće vojne štabove i ključna industriska postrojenja treba da otkrije eksploziju atomske ili hidrogenske bombe; on automatski stavlja u pogon sistem uzbune, zatvara ulaze koji su izloženi eksploziji, isključuje gasne vodove i stavlja u dejstvo radiološki filtriran sistem ventilacije, kao i druge odbranbene mere.

Sistem uključuje i detektor: za *gama* zrake, toplotni i udarni pritisak, kao i otrovne gasove. On treba da bude imun u odnosu na eksplozivne udare ili »lažnu uzburu« od vremenskih nepogoda.

Ovaj sistem je usavršila laboratorija Službe veze i već je ugrađen u jedan veći štab KoV, a planira se i za druge.

(*Military Review*, decembar 1956)

STAŽ U POZADINSKIM SLUŽBAMA — ZA AMERIČKE OFICIRE RODOVA VOJSKE

U stalnoj rubrici »Razmišljanja u toku meseca«, glavnog vojnog časopisa rodova KoV Sjedinjenih Američkih Država, u članku koji je nedavno izišao pod gornjim naslovom,¹⁾ kaže se da veoma mali broj oficira boračkih trupa shvata da, iako možda nikada neće postati Napoleoni, ipak mogu potencijalno postati »veliki oficiri«. Mnogi imaju stvarni, mada skriveni, talenat za logističke štabne oficire, ili starešine neboraačkih jedinica. Ustvari, njihove glavne mogućnosti možda leže u logističkim i administrativnim aktivnostima baš zato što su potpuno upućeni u detaljne potrebe boračkih trupa.

U toku Drugog svetskog rata Štab komande pozadinskih službi KoV imao je veće potrebe za oficirima na visokim položajima no što je to bio slučaj sa Štabom operativnih trupa KoV.

Isto tako, neboraačkim jedinicama pozadinskih službi bio je potreban veliki broj sposobnih starešina i izvežbanih štabnih oficira. Ovo se sukobljava sa postojećim mišljenjem koje prevlađuje kod većine oficira rodova vojske, da ispit njihovih profesionalnih sposobnosti leži isključivo u komandovanju taktičkim jedinicama.

»Pozadinski oficiri snose veliku odgovornost, pošto treba da udovolje zahtevima savremenog rata; bitke u oblasti logistike već se sada dobijaju ili gube.«

¹⁾ Logistics Experience for Combat Arms Officers, by Lt. Col. Lyons and Major Brier, *Army*, novembar 1956.

Visoki vojni rukovodioci koji upravljaju iskorišćenjem pozadinaca jako cene sposobne ljude koji imaju iskustva, bez obzira na njihove godine. Logistika daje široko polje za ispoljavanje inicijative, originalnosti ideja i smisla za rukovođenje.

Oficir boračkih trupa može pomisliti da ga kategorizacija kao *pozadinca* stavlja u neravnopravan položaj u odnosu na oficira odgovarajuće službe — po pitanju postavljanja na više položaje. Međutim, to nije istina; program pozadinskog oficira, kao što je već rečeno, nudi izvanredno povoljne uslove koji će se daleko više povećavati u slučaju rata ili hitnih zahteva koje nameće eventualna mobilizacija.

Oficir roda vojske koji je odabran za pozadinske službe ne treba da smatra da će mu se dodeljivati samo pozadinske funkcije. Postojeći personalni sistem omogućava mu alternativne periode — u službama, i u rodovima vojske. Isto tako, ne treba da strahujem ni u pogledu unapređivanja, pošto će mu novostečena iskustva u toku pozadinskih perioda službe samo dati prednost nad njegovim drugovima koji takva znanja nemaju.

Postoji još jedan razlog za javljanje za pozadinske službe, naime, u želji razboritih oficira borbenih trupa da održe ili poboljšaju logistički sistem kao elastično i neocenljivo pomoćno sredstvo rodova vojske. Najzad, u doba rata uslovi napredovanja u tom sistemu samo rastu, pošto se nove komande i štabovi stvaraju i popunjavaju od onog ljudstva koje može da zadovolji najveća iskušenja i zahteve koji se nameću profesionalnom vojniku.

AMERIČKE NUKLEARNE PODMORNICE

U okviru procesa za ispitivanje čvrstine i otpornosti motora za atomski pogon podmornica, pušten je u dejstvo (na kopnu) duplikat takvog uređaja podmornice *Nautilus*-a, koji je radio više od devet nedelja bez prekida i ponovnog punjenja. Kao dokaz ekonomičnosti ovog tipa pogonskog sistema može poslužiti i saopštenje da je *Nautilus*, otkako je januara 1955 spušten u more, prevalio oko 75.000 km bez ponovne popune.

*

Atomska podmornica *SSR (N)* — 586 koja se gradi za specijalne zadatke i radarsko izviđanje, dobila je naziv *Triton*. To će biti najveća podmornica koja je ikad sazrađena; imaće deplasman od 5.450 tona i moći će da nosi 2 nuklearna reaktora.

(*Military Review*, novembar 1956)

BIBLIOTEKA ARMJE SAD U PENTAGONU

Ova biblioteka, koja postoji već 12 godina, prerasla je u važnu ustanovu koja pruža značajnu pomoć mnogim i raznovrsnim programima Sekretarijata narodne odbrane u Pentagonu, kao i mnogim vojnim jedinicama. Biblioteka ima svoje odeljke u mornarici i vazduhoplovstvu. Na čelu joj se nalazi načelnik Opšteg odeljenja Sekretarijata, kome je potčinjen štab od 50 lica. Većina od njih nalazi se na sadašnjoj dužnosti preko 5 godina, a neki čak i od njenog osnivanja. Biblioteka predstavlja skup (centar) tekućeg i najčešće već upotrebljenog materijala iz oblasti vojne i pomorske nauke, tehnologije, upravljanja državom, finansija, geografije, biografije, društvenih odnosa, politike, ekonomije, istorije, jezika, međunarodnih odnosa i prava. Pored toga, ona raspolaze velikom kolekcijom kataloga, indeksa, rečnika, enciklopedija, adresara, atlasa i bibliografija, tako da se njeno bogatstvo procenjuje na 187.000 knjiga i 324.000 dokumenata. Ona je pretplaćena na 1.300 časopisa na engleskom jeziku i 400 stranih časopisa koji izlaze u 67 raznih zemalja. Njome se mogu koristiti svi pripadnici Armije, tako da kroz nju godišnje prođe oko

240.000 lica. Da bi zadovoljila raznovrsnu potražnju, biblioteka nabavlja godišnje oko 6.000 knjiga i brošura. Ovo ona postiže preko domaćih i stranih agenata za prodaju knjiga, putem poklona, kao i preko vojnih izaslanika u stranim zemljama. Među najodabranije njene kolekcije ubrajaju se: vojni rečnici, istorija SAD, službeni vojni udžbenici iz 1900 godine i ostale publikacije iz Američkog građanskog rata. Naročita se pažnja poklanja bibliografskim studijama. Specijalna grupa vojnih analitičara biblioteke prikuplja i sastavlja liste interesantnog materijala za vojsku. Tako, naprimer, nedavno objavljena bibliografija u SAD o vodećim raketama sadrži potpune podatke o istoriskim, razvojnim, operativnim, pa čak i budžetskim aspektima ovog novog oruđa. U članku se dalje iznosi da biblioteka raspolaze raznim stranim listovima, među kojima i moskovskom »Pravdom« i »Izvestijom«.

Biblioteka održava vezu sa svim vojnim i civilnim bibliotekama u SAD i vrši sa njima međusobnu pozajmicu knjiga i publikacija. Svaki bibliotekar koji se nalazi u službi Američke armije može posuditi knjigu, časopis ili neki dokument kojim ne raspolaze njegova biblioteka. Pošto se biblioteka iz godine u godinu obogaćuje sve većim brojem knjiga, časopisa i ostalih publikacija, ona je u stanju da odgovori na razna pitanja koja joj postavljaju pojedini pripadnici Armije.

S. M. B.

(Army Information Digest, septembar 1956)

SSSR

DUBNA — SOVJETSKI GRAD ZA NUKLEARNA ISTRAŽIVANJA

U gradu Dubni (oko 100 km od Moskve), u čijem se zaleđu nalazi gusta borova šuma, otpočela je delatnost nedavno osnovanog *Ujedinjenog instituta za nuklearna istraživanja*. U njegovom radu učestvuje 12 zemalja: Albanija, Bugarska, Mađarska, NR Vijetnam, Istočna Nemačka, NR Kina, Severna Koreja, NR Mongolija, Poljska, Rumunija, SSSR i ČSR, a predviđa se da će se broj zemalja ubuduće svakako povećati.

Institut je otpočeo svoj program predusretljivom potporom SSSR-a, koji je za njegovo osnivanje i opremu utrošio preko pola milijarde rubalja.

Nedavno je Institut posetila veća grupa sovjetskih i stranih novinara. Direktor laboratorija, doktor fizičko-matematičkih nauka Benedikt Petrovič Jelepov i dopisni član Sovjetske akademije nauka Vladimir Josifovič Veksler, trudili su se da dadu odgovore na sva postavljena pitanja.

Novinari su se interesovali za sve, počev od najsitnijih čestica materije koja se tu proizvodi, pa do džinovskih uređaja koji su namenjeni za prijem te materije.

Posetiocima je pokazan *sinhrociklotron*, koji se upotrebljava za proizvodnju protona, uređen na 680 miliona elektronvata. Ovaj akcelerator, najveći u svojoj kategoriji na svetu, ostavio je imponantan utisak na prisutne. Naprimer, njegov elektromagnet teži 7.000 tona, dok prečnik njegovih polova iznosi 6 metara.

Od isto tako velikog interesa je i *sinhrofazotron*, jedina »atomska mašina« koja ima zadatak ubrzanja protona do energije od 10 milijardi elektronvata. Obim ovog stroja je takođe začuđavajući: njegov magnetni kalem teži 36.000 tona, a prosečan prečnik mu iznosi skoro 60 m.

Veksler je objasnio prisutnima da u roku 3,3 sekunde protoni naprave 4,5 miliona *linearnih revolucija* u okviru komore i pređu put koji je preko dvaput veći od udaljenja zemlje od meseca.

Uređenje *sinhrofazotrona* izvodi se najvećom brzinom i očekuje se da će u toku 1957 biti stavljen u regularno dejstvo. Fizičari Instituta će tada raspolagati moćnim sredstvima za proučavanje atomskog jezgra — u cilju daljeg produbljivanja bogate oblasti mikrosveta.

Institut već radi na pribavljanju podataka koji će znatno osvetliti strukturu *protona*, te »elementarne« čestice koja, kao što je poznato, zajedno sa *neutronom* čini sastavni deo *atomske jezgre*.

Institut će formirati teorisku laboratoriju za stvaranje elektronskih mašina sa brzim dejstvom, radiotehničku laboratoriju, nuklearni reaktor za naučnoistraživačke potrebe i jedno eksperimentalno odeljenje za proizvodnju specijalnih naučno-istraživačkih sprava i uređaja.

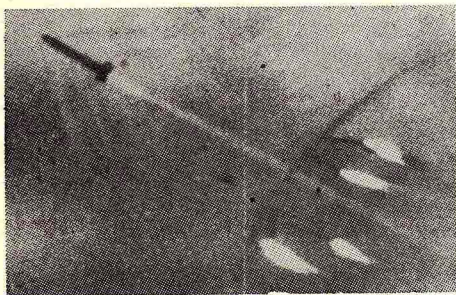
Ovaj Institut treba da odigra važnu ulogu u rešavanju problema iz oblasti korišćenja atomske energije u mirnodopske svrhe. Rezultati koji budu postignuti biće objavljeni u štampi i o njima će se diskutovati na naučnim skupovima.

(*Pravda*¹, 30 septembar 1956)

VELIKA BRITANIJA

NOVE BRITANSKE RAKETE

U Britaniji se vrše završni opiti sa mlaznim raketama bez kompresora *Thor* i *NRJ 1*. Pošto ova vrsta uređaja radi samo pri velikim brzinama, za pogon opitne rakete upotrebljene su pomoćne, koje se otkaćinju od ove kada ona u znatnoj meri prevaziđe brzinu zvuka.

Smatra se da je *Thor* potpuno isproban i gotov za upotrebu na vođenim raketama i avionima. Prema raspoloživim podacima, on je premašio očekivanja i može da razvije jačinu od 90.000 konjskih snaga — na morskoj površini. Obe rakete su dostigle visine koje znatno prevazilaze avione sa pilotom.

NRJ 1 je postigao rekordnu visinu za rakete takvog tipa.

Na kraju opitnih letova ove mlazne rakete eksplodiraju u vazduhu, pomoću posebnog eksplozivnog punjenja.

(*Military Review*, decembar 1956)

BRITANSKI POMORSKI OPITI SA VODEĆIM RAKETAMA

24 jula prošle godine, u Devonportu, ušao je u naoružanje britanske mornarice brod *Girdle Ness*, koji će služiti za izvođenje opita vođenim raketama. Projektovanje i izradu ovih raketa, kao i prve opite, izvršio je na kopnu u Aberportu Institut za istraživanje pri Ministarstvu snabdevanja.

Girdle Ness ima trup od ranijeg broda *Liberty* koji je građen u Kanadi u nameri da bude upotrebljen kao brod opremljen sredstvima za iskrcavanje. Od

¹) Preštampano u *U. S. Naval Institute Proceedings*, decembar 1956.

oktobra 1953 na brodu je, u brodogradilištu Devonporta, izvedena generalna prepravka da bi se prilagodio sadašnjoj nameni.

Brod ima deplasman od 10.000 tona; na njemu se mogu smestiti 80 oficira i 536 ljudi posade, umesto 370 ljudi posade i 30 oficira, koliko je bilo predviđeno. Ova dopunska mesta namenjena su članovima Britanske pomorske naučne službe i predstavnicima Admiraliteta, Ministarstva snabdevanja i raznih firmi koje su konstruisale rakete, da bi svi zajedno pratili tok tih opita.

Opremu broda za vođenje raketa čine radari i aparati namenjeni da odrede cilj (metu) i kontrolišu put raketa do cilja; pored toga, tu su i aparati za rukovanje i prenos vođenih raketa, platforma za lansiranje raketa, mnogobrojni instrumenti za merenje i kontrolu koji će pružiti značajne podatke u toku opita; većina ovih instrumenata i aparata prviput se sada upotrebljava na moru.

Opite su pripremili Admiralitet i Ministarstvo snabdevanja u zajednici sa drugim zainteresovanim ustanovama; postignute rezultate će proučiti i detaljno pretresti Vazduhoplovni institut u Farnborou i firme koje su konstruisale rakete.

Projektovanje novih brodova za lansiranje vođenih raketa zavisiće umnogome od pripremnih radova i postignutih rezultata na *Girdle Ness*. Prvi opiti sa vođenim raketama imali su da otpočnu 1 septembra prošle godine na Lamanšu.

(*Rivista marittima*, novembar 1956)

ZAPADNA NEMAČKA

VAZDUHOPLOVSTVO ZAPADNE NEMAČKE

Novo nemačko vazduhoplovstvo otpočelo je svoju delatnost sa školskim avionom L-18 (T-6) i mlaznim školskim avionom T-33, koje je dobilo iz SAD.

Avioni su markirani crnim gvozdenim krstom na beloj podlozi — na krilima, i sa crnim, crvenim i zlatnim pravougaonikom na repu.

Taktičko vazduhoplovstvo će se sastojati od oko 1.300 aviona, uključujući 16 protivpodmorničkih *Fairey Gannet*, kupljenih od V. Britanije. Ova poslednja isporuka planirana je za 1958.

(*Military Review*, decembar 1956)

ŠVAJCARSKA

STANJE ŠVAJCARSKOG PEŠADISKOG PT NAORUŽANJA

U poznatom švajcarskom vojnom časopisu *Revue militaire suisse* od novembra prošle godine izišao je članak majora Pitea u kome razmatra trenutno stanje švajcarskog pešadiskog PT naoružanja, polazeći od pretpostavke da će Švajcarska armija imati da se bori protiv neprijatelja koji će upotrebiti taktičke atomske rakete tamo gde želeo da izrazi težište svoje napada i da će gro Švajcarske armije biti angažovan na poznatom švajcarskom platonu, gde je pokretan rat moguć, a iskorišćenje prodora oklopnih jedinica rentabilno i logično.

Švajcarska pešadija trenutno raspolaže sledećim PT sredstvima:

— *PT granatom*, koja se sa uspehom može baciti na 10—40 m, jer je gađanje preko 40 m nerentabilno;

— *reaktivnim zrnom*, koje može biti upotrebljeno od 20—200 m na pokretne, a od 250—300 m na stalne ciljeve;

— *PT topom 9 sm*, sa nesrazmerno velikom težinom, jer ovo oruđe, iako gađa samo do 500 m, teži u položaju za gađanje 550 kg;

— *minama*, koje su važno odbranbeno sredstvo ukoliko se raspolaže potrebnim vremenom za njihovo postavljanje i ukoliko su ta minska polja branjena vatrom.

Ako bi se načinao bilans PT sredstava kojima raspolaže švajcarska pešadija, došlo bi se do zaključka da je ona dovoljno naoružana za borbu samo na bliskim i srednjim otstojanjima, tj. do 500 m, a nikako preko ove granice. S druge strane, iako su sva ova PT sredstva snabdevena kumulativnim zrnima, ipak im to mnogo ne vredi ako tenk raspolaže predoklopom, pošto je u tom slučaju dejstvo kumulativnog zrna neizvesno. Iz ovoga proizlazi da ovo naoružanje ipak nije zadovoljavajuće.

Pisac zatim upoređuje mogućnosti tenkova, s jedne, i PT topa 9 sm, s druge strane, koji, u okviru bataljonskog rejonu, treba da snosi svu težinu njihovog napada. On tu iznosi uglavnom poznate pozitivne karakteristike tenkova (pokretljivost, brzu promenu položaja, precizno gađanje, počev od 2.500 m, čak i pri kretanju ako su, kao tenk *Centurion*, snabdeveni stabilizatorom, široko polje dejstva od 360°, relativno mali cilj), dok kod pt topa 9 sm navodi niz nedostataka (nije zaštićen oklopom, može da otvori vatru tek od 500 m, zbog svoje težine ne može da menja položaj, prilikom gađanja mora biti na položaju, te ne može služiti kao pokretna PT rezervirani i gađa kumulativnom municijom čije se dejstvo naglo smanjuje kada je tenk opremljen predoklopom.

Gledište da izvesna jedinica pri napadu tenkova treba da ih jednostavno propusti i da se zatim bori sa pešadijom koja se kreće pozadi njih, nije ispravno, jer to demantuje nemačka dokumentacija o Drugom svetskom ratu, a ukoliko i postoje neki takvi primeri, to su samo izuzeci. Prema tome, švajcarska pešadija se u pogledu PT naoružanja mora pomiriti sa postojećim stanjem i nastojati da što bolje iskoristi raspoloživa sredstva. U tom cilju treba: birati položaje kojima se kanališu tenkovi neprijatelja baš tamo gde se želi organizovati PT odbrana po dubini, ojačati zemljište minskim poljima i PT preprekama svuda gde je to moguće, PT topove 9 sm tamo postaviti gde neprijateljski tenkovi neće moći da koriste prednost dometa svog naoružanja i tražiti intervenciju avijacije u slučaju da pešadija sa svojim PT sredstvima ne može više izdržati u PT borbi.

Pored toga, u cilju pojačanja švajcarske PT odbrane, trebalo bi znatno povećati švajcarske oklopne jedinice tako da najmanje bataljon tenkova dođe na jednu diviziju (tenkovi su danas jedino oruđe sposobno da podrži pešadiju kako u napadu i odbrani tako i pri povlačenju) i uvesti vođene rakete u naoružanje oklopnih jedinica i vozila za svako zemljište, pa čak i helikoptera, što bi omogućilo da se sa sigurnošću pogode tenkovi između 500 i 1.600 m.

(*Revue militaire suisse*, novembar 1956)

ŠVEDSKA

REORGANIZACIJA ŠVEDSKE ARMIJE

U cilju rasterećivanja organizacije švedskih oružanih snaga, streljačke čete su smanjene sa 200 na 150 ljudi. Bataljon će imati 3 čete, a 3 nova laka bataljona obrazovaće puk.

Novo naoružanje uključuje francuske topove 155 mm, Bofors 40 mm i PA oruđa 57 mm, bestrzajno oruđe 80 mm i više bicikla i helikoptera.

Oklopne jedinice imaće britanske *Centurion*-e i nove švedske lake tenkove.

Ratna mornarica ima 3 nova razarača od po 1.880 tona, a za iduću godinu planiran je još jedan. Ona uglavnom ima najviše lakih brodova — razarača, minopolagača i veoma brzih torpednih čamaca (44 čvora).

Glavni zadatak presretanja dobili su švedski avion *SAAB J-35 Draken* i britanski *Hawker Hunter*.

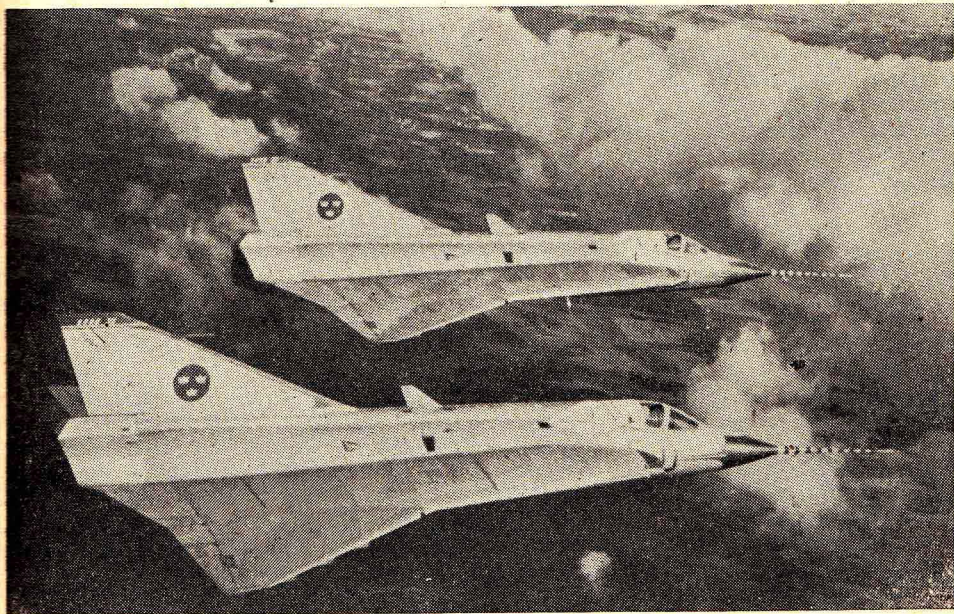
(*Military Review*, decembar 1956)

NOV ŠVEDSKI LOVAC SAAB-35 DRAKEN

Šveđani su u više mahova stekli opšte priznanje u svetu zbog toga što su uspevali da svoje vazduhoplovne snage snabdejavu najmodernijim avionima, koji su prilagođeni njihovim specifičnim potrebama. Iako relativno mala zemlja, čiji broj stanovništva ne prelazi 8 miliona, Švedska je posle rata bila u stanju da pručava, usavršava i seriski izrađuje lovce i lovce-bombardere sopstvene koncepcije, a strane avione je nabavljala samo kada bi se pojavila potreba za »zakrpom« u njenom vazduhoplovnom naoružanju.

U oktobru prošle godine, Društvo za vazduhoplovne konstrukcije SAAB u Linčepingu, jedino te vrste u Švedskoj, prikazalo je javnosti svoje najnovije dostignuće, lovca SAAB-35 *Draken* (poznatog u švedskom vazduhoplovstvu kao avion J35). Ubrzo je odlučeno da se pristupi seriskoj proizvodnji ovog aviona, s tim da isporuke otpočnu u toku idućih nekoliko godina. Postoje izvesni znaci da se u švedskom vazduhoplovnom naoružanju pojavila »rupa« koju treba što pre popuniti; ovo se objašnjava činjenicom da je Švedska privremeno poručila izvestan broj aviona *Hawker Hunter*.

Prisutnim novinarima su naročito pale u oči neke osobenosti novog lovca J35, koji im je prikazan u Linčepingu na zemlji i u vazduhu. Najpre se radi o obliku krila u vidu »dvostruke delte«; do ovog oblika društvo SAAB je došlo posle dužih studija i proba letećom maketom SAAB-210. Druga karakteristika novog aviona jeste njegova nadzvučna brzina u horizontalnom letu na visini od oko 7.000 m. Zatim, avion je osposobljen za poletanje i sletanje na vrlo kratkim otstojanjima, kao i za manevrovanje u vazduhu; naročito je zapaženo njegovo pozitivno reagovanje prilikom penjanja na veće visine. Najzad, SAAB-35 *Draken*, sa težinom od 8—9 tona (već prema težini naoružanja koje nosi), spada u kategoriju lakih lovaca u poređenju sa težinom drugih modernih lovaca koja se kreće od 10—18 tona.

SAAB—35 Draken je rezultat proučavanja koje je još 1949 godine otpočelo švedsko vazduhoplovstvo, sa ciljem da se dobije avion-lovac za presretanje bombardera koji lete približno zvučnom brzinom. Prethodna ispitivanja vršena su na jednom lovcu sa nešto malo izduženim »delta-krilima«, koji je nudio jedinu prednost u tome što je imao dovoljan prostor za smeštaj goriva, naoružanja i ostalih potreba. Međutim, odmah je zapaženo da bi daljom prepravkom takvog aviona, sa klasičnim »delta-krilima«, centar stabilnosti aviona, usled nepovoljnih aerodinamičkih oblika, bio poremećen, tako da bi se trup aviona morao produžiti unapred. Tako se i došlo do rešenja aviona sa krilima u vidu »dvostruke delte«.

Ispitivanje aerodinamičkih osobina *SAAB—35* zahtevalo je triput više radnih časova nego što je to bio slučaj kod njegovog prethodnika; lovca za svaku priliku *SAAB J32 Lansen*, zato što se novi aparat *SAAB—35* imao procenjivati kroz tri razne brzine: manjoj od zvuka, približnoj zvuku i nadzvučnoj.

Novi avion ima još jednu interesantnu karakteristiku: hidrauličan sistem mu je jako osetljiv na visok pritisak, naime on ima 210 kg/sm², što znači dvaput više nego što je to bio slučaj kod reaktivnog lovca *SAAB J29*; automatske komande i svi drugi uređaji dopuštaju da se pritisak »oseti« takoreći na ručicama upravljača. Rezervoari sa gorivom ugrađeni su u konstrukciju krila.

Prvi prototip aviona *J35* načinio je svoj prvi let 25 oktobra 1955 u Linčepingu. Dosada su dati samo delimični podaci o novom avionu; tako se zna da je snabdeven jednim turbo-reaktivnim motorom *Rolls-Royce Avon*; da će njegovo naoružanje obuhvatiti topove, kao i sve vrste raketa; da je opremljen sedištem koje se po potrebi automatski izbacuje iz aviona, kao i padobranom za smanjenje brzine aviona pri sletanju.

(*Interavia*, decembar 1956)

BLISKI I SREDNJI ISTOK

IZRAELSKA ARMIIJA

Izraelska armija je stvorena još prilikom proglašenja države Izrael, 14 maja 1948. Nju su obrazovali delovi Jevrejske brigade koja se u toku Drugog svetskog rata borila na strani Britanaca. Ubrzo su u nju uključeni i pripadnici *Hayanah*-a (oblasne odbranbene narodne vojske — milicije) i *Palmach*-a (udarne formacije koju su Britanci stvorili za vreme ustanaka Arapa). Organizacija Izraelske armije ima tri posebna vida oružanih snaga: kopnene, vazduhoplovne i pomorske. Sve su ove snage potčinjene sekretaru Narodne odbrane, kome u pogledu komandovanja, organizacije, nastave, itd. pomaže Generalštab. Međutim, njihova unutrašnja organizacija i sistem njihove mobilizacije podešeni su prema izvesnim specifičnim (teritorijalnim) uslovima.

Stalna kopnena vojska sastoji se iz 9 brigada i 20 samostalnih četa, od kojih svaka ima po 12 tenkova. Ovim snagama treba dodati 6 rezervnih brigada koje su stalno mobilisane zbog sadašnje situacije, ali im se ljudstvo smenjuje svakog meseca. Kopnena vojska ima ukupno 50.000 ljudi, od čega 11.000 oficira i podoficira stalnog kadra. Svaka brigada čini nezavisnu borbenu jedinicu, sposobnu za samostalno dejstvo ili u zajednici sa ostalim brigadama; njeni snabdevački organi su svedeni na najmanju meru zato što postoji mogućnost snabdevanja putem rekvizicije; osim toga, mnogobrojna slagališta planski su raspoređena po celoj teritoriji Izraela. Oprema Izraelske armije je vrlo različitog tipa: puškomitraljezi su izraelski model *Dror*, mitraljezi nemački, belgijski i britanski; topovi 75 i 105 mm nemački, a 155 mm francuski; pav oruđa od 20 i 40 mm švedskog i švajcarskog porekla; tenkovi američki *Sherman* i francuski *AMX*; oklopna kola različitog tipa itd.

Vazduhoplovne snage Izraela sačinjavaju 15 eskadrila sa avionima tipa *Ouragan*, *Mystère* i *Mosquito*. U bliskoj budućnosti ove eskadrile treba da prime i američke mlazne lovce *Sabre F 86*, izrađene sa licencom u Kanadi. Treba još spomenuti nekoliko transportnih aviona (*Noratlas* i *Constellation*), kao i nekoliko aviona za izvidanje. Ukupno Izrael ima nešto manje od 200 aviona.

Što se tiče mornarice, ona se najvećim delom sastoji iz manjih brodova, mahom starijeg tipa: 3 fregate, 2 eskortna konratorpiljera, 2 korvete, 3 čuvara obale, nekoliko čistača mina, brzih vedeta i brodova za iskrcavanje. Oko 20 trgovačkih brodova moglo bi biti prerađeno za transport trupa ili kao pomoćne krstarice.

Sistem mobilizacije se smatra kao jedan od najefikasnijih. Za manje od 48 časova oko 180 hiljada civila (ljudi i žena) mogu postati borci. Armija može trenutno uzeti kontrolu nad celokupnom mrežom komunikacija: putnih i železničkih. Svaki sopstvenik nekog vozila stavlja se na raspolaganje vojnim vlastima. Sprovodi se odmah najstroža racionalizacija nad zalihama životnih namirnica i goriva. Planom mobilizacije se dalje predviđa da se čitava teritorija Izraela pretvori u prostran utvrđeni logor od 20.000 km². Svako selo, svaki *kibuc* (kolektivno poljsko dobro) postali bi centri otpora koje bi branili sami njihovi stanovnici, sakupljeni u niz rezervnih jedinica. Ove bi jedinice raspolagale pešadiskim naoružanjem i pt topovima. U doba mira izraelski seljaci obezbeđuju u isti mah obradu zemlje i zaštitu granice. Na taj bi način tenkovi eventualnog protivnika naišli na niz ozbiljnih teškoća pri pokušaju da dublje prodru u unutrašnjost takvog rasporeda.

Kadrovi Izraelske armije su mladi. Naprimer, sadašnji general Moša Dajan (načelnik Generalštaba) ima samo 41 godinu, a njegov prethodnik general Jigal Jadin imao je svega 36 godina kada je 1952 smenjen sa ove dužnosti.

U Izraelu postoji obavezna vojna služba. Za ljude rok služenja u vojsci iznosi 2 ipo godine. Rezervisti se načelno pozivaju svake godine na mesec dana vežbe, a u toku svakog meseca moraju jedan dan posvetiti vojnoj vežbi. Osim toga, rezervni oficiri i podoficiri imaju svake godine nedelju dana specijalne vežbe. Rezervisti od 45—49 godina starosti pripadaju Teritorijalnoj gardi koja ima zadatak civilne zaštite. Neudate mlade devojke su obavezne da služe vojni rok od 2 godine. Prva tri meseca one imaju čisto vojnu — strojevu obuku, a zatim se specijalizuju za izvesne dužnosti kao: radio-telegrafistkinje, telefonistkinje, bolničarke, kuvarice, šoferi, sekretarice, policajci itd. Iako se udajom završava njihova služba u vojsci, one ipak pripadaju rezervi sve dok nemaju dece, odnosno najviše do 34 godine starosti. *Druzi* (manjinsko pleme) su isto tako podvrgnuti vojnoj obavezi. Pripadnici ostalih manjina, zasada, imaju samo obavezu da se popisuju i tako evidentiraju za eventualnu vojnu službu.

Predvojnička obuka je predviđena za omladinu (mladiće i devojke) od 14—18 godina. Ona se izvodi po omladinskim bataljonima u Armiji (*Gadna*) koji vode poreklo od organizacije *Hayanah*. Na predvojničku obuku otpada mesečno 10—16 časova; ona obuhvata program sličan onima u drugim zemljama. Pa ipak, njime se u Izraelu predviđaju dosta naporna telesna vežbanja, naprimer, kretanje pod najtežim uslovima (u pustinji pod punom opremom) itd. Računa se da trenutno samo polovina omladine izvodi ovu obuku, pošto industrijska i zanatska preduzeća čine teškoće prilikom odobravanja svojim učenicima u privredi da zbog predvojničke obuke skraćuju svoje radno vreme. Učenici visokih škola su obavezni da pohađaju časove predvojničke obuke, koja čini sastavni deo nastavnog programa.